

Сборник съдебна практика

Дело С-376/14 PPU

С
срещу
М

(Преюдициално запитване, отправено от Supreme Court (Ирландия))

„Преюдициално запитване — Спешно преюдициално производство — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Компетентност, признаване и изпълнение на съдебни решения по брачни дела и по дела, свързани с родителска отговорност — Регламент (ЕО) № 2201/2003 — Неправомерно задържане — Обичайно местопребиваване на детето“

Резюме — Решение на Съда (трети състав) от 9 октомври 2014 г.

1. *Съдебно сътрудничество по граждански дела — Компетентност, признаване и изпълнение на съдебни решения по брачни дела и по дела, свързани с родителска отговорност — Регламент № 2201/2003 — Искане за връщане на дете — Отвеждане на детето, извършено в съответствие с подлежащо на предварително изпълнение съдебно решение, впоследствие отменено със съдебно решение, според което детето ще пребивава в държавата членка по произход — Задължение на юрисдикцията, сезирана с искане за връщането на детето, да провери обичайното му местопребиваване непосредствено преди твърдяното му неправомерно задържане*

(член 2, точка 11 и член 11 от Регламент № 2201/2003 на Съвета)

2. *Съдебно сътрудничество по граждански дела — Компетентност, признаване и изпълнение на съдебни решения по брачни дела и по дела, свързани с родителска отговорност — Регламент № 2201/2003 — Понятие за „обичайно местопребиваване“ на детето — Критерии за преценка — Отвеждане на детето, извършено в съответствие с подлежащо на предварително изпълнение съдебно решение, впоследствие отменено със съдебно решение, според което детето ще пребивава в държавата членка по произход — Преценка от юрисдикцията на държавата членка на отвеждането на детето, сезирана с искане за връщане, на съвкупността от специфичните за конкретния случай фактически обстоятелства*

(член 2, точка 11, членове 8, 10 и 11 от Регламент № 2201/2003 на Съвета)

3. *Съдебно сътрудничество по граждански дела — Компетентност, признаване и изпълнение на съдебни решения по брачни дела и по дела, свързани с родителска отговорност — Регламент № 2201/2003 — Отвеждане на дете, извършено в съответствие с подлежащо на предварително изпълнение съдебно решение, впоследствие отменено със съдебно решение, според което детето ще пребивава в държавата членка по произход — Дете, чието обичайно местопребиваване все още е в държавата членка, непосредствено преди неговото задържане — Неправомерно задържане — Дете, чието обичайно*

местопребиваване вече не е в държавата членка по произход непосредствено преди задържането — Решение за отхвърляне на искането за връщане, което трябва да бъде взето, без да се засяга прилагането на правилата, свързани с признаването и изпълнението на решенията, постановени в друга държава членка

(член 11 от Регламент № 2201/2003 на Съвета)

1. Член 2, точка 11 и член 11 от Регламент № 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, трябва да се тълкуват в смисъл, че когато отвеждането на детето е извършено в съответствие с подлежащо на предварително изпълнение съдебно решение, впоследствие отменено със съдебно решение, според което детето ще пребивава в дома на родителя, който живее в държавата членка по произход, юрисдикцията на държавата членка, в която детето е било отведено, сезирана с искане за връщането на детето, трябва да провери, като прецени всички конкретни обстоятелства по случая, дали непосредствено преди твърдяното неправомерно задържане обичайното местопребиваване на детето все още е било в държавата членка по произход. При тази преценка следва да се отчете фактът, че съдебното решение, с което е разрешено отвеждането, е подлежало на предварително изпълнение и че е обжалвано.

Всъщност съгласно определението за отвеждане или за неправомерно задържане, дадено в член 2, точка 11 от Регламент № 2201/2003 — чиято формулировка е много сходна с тази на член 3 от Хагската конвенция от 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца — за да бъдат сметени за неправомерни по смисъла на Регламента, отвеждането или задържането трябва да се осъществяват в нарушение на правото на упражняване на родителски права, придобито по силата на решение или по силата на закона, или по споразумение, пораждащо правни последици по силата на правото на държавата членка, в която детето обичайно пребивава непосредствено преди отвеждането или задържането. От това определение следва, че за да е налице отвеждане или неправомерно задържане по смисъла на член 2, точка 11 от посочения регламент, обичайното местопребиваване на детето трябва да е било в държавата членка по произход непосредствено преди неговото отвеждане или задържане и това отвеждане или задържане трябва да се осъществява в нарушение на правото на упражняване на родителски права, предоставено съгласно законодателството на тази държава членка.

От своя страна член 11, параграф 1 от този регламент предвижда, че се прилагат параграфи 2—8 от същия член, когато носителят на правото да упражнява родителските права сезира компетентните органи в държавата членка за издаването на решение въз основа на Хагската конвенция от 1980 г. за връщането на дете, което е било неправомерно отведено или задържано в „държава членка, различна от държавата членка, където детето обичайно е имало местопребиваване непосредствено преди неправомерното отвеждане или задържане“. Следователно случаят не е такъв, ако обичайното местопребиваване на детето не е било в държавата членка по произход непосредствено преди неговото отвеждане или задържане. Следователно както от член 2, точка 11, така и от член 11, параграф 1 от този регламент следва, че за да бъде уважено искане за връщане, последният член се прилага само ако непосредствено преди твърдяното неправомерно задържане обичайното местопребиваване на детето е било в държавата членка по произход.

(вж. точки 46—49 и 57; точка 1 от диспозитива)

2. Що се отнася до понятието „обичайно местопребиваване“ по смисъла на членове 8 и 10 от Регламент № 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, неговият смисъл и обхват трябва да се определят по-специално предвид посочената в съображение 12 от този регламент цел, според която правилата за компетентността, които той създава, се определят с оглед на висшия интерес на детето и особено на критерия на близостта.

Освен това националната юрисдикция трябва да установи обичайното местопребиваване на детето, като държи сметка за съвкупността от специфичните за конкретния случай фактически обстоятелства. В това отношение освен физическото присъствие на детето в държава членка, трябва да се приемат други фактори, които могат да покажат, че това присъствие по никакъв начин няма временен или случаен характер и че обичайното местопребиваване на детето означава мястото, което отразява определена интеграция в социална и семейна среда.

За тази цел трябва да се вземат предвид по-специално продължителността, редовността, условията и причините за престоя на територията на държава членка и за преместването на семейството в тази държава, гражданството на детето, мястото и условията за обучение в училище, лингвистичните познания, както и семейните и социални отношения на детето в посочената държава. Намерението на родителите или на единия от двамата родители да се установи с детето в друга държава членка, изразено чрез някои очевидни действия като придобиването или наемането на жилище в тази държава членка, може да представлява показател за преместването на обичайното местопребиваване на детето.

По-нататък, продължителността на престоя може да служи само като показател при преценката на съвкупността от специфичните за конкретния случай фактически обстоятелства.

Съдържанието на понятието „обичайно местопребиваване“ на детето, което се съдържа в член 2, точка 11 и член 11 от Регламент № 2201/2003, не би могло да е различно от понятието „обичайно местопребиваване“, посочено в членове 8 и 10 от този регламент. При това положение юрисдикцията на държавата членка, в която е отведено детето, сезирана с искане за връщане на основание на Хагската конвенция от 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца и член 11 от Регламент № 2201/2003, следва да провери дали обичайното местопребиваване на детето е било в държавата членка по произход непосредствено преди твърдяното неправомерно отвеждане или задържане, като държи сметка за съвкупността от специфичните за конкретния случай фактически обстоятелства и съобразно цитираните по-горе критерии за преценка.

Като се разглеждат по-специално причините за престоя на детето в държавата членка, в която е било отведено, и намерението на родителя, който го е завел там, следва да се отчете фактът, че съдебното решение, с което е разрешено отвеждането, е подлежало на предварително изпълнение и че е обжалвано. Всъщност тези обстоятелства не подкрепят констатацията за преместване на обичайното местопребиваване на детето.

Предвид необходимостта да се осигури защита на висшия интерес на детето, когато се преценява съвкупността от специфичните за конкретния случай факти, тези обстоятелства трябва да бъдат претеглени заедно с други фактически обстоятелства, които могат да докажат определена интеграция на детето в социална и семейна среда след отвеждането му, и в частност времето, изтекло от това отвеждане и съдебното решение, което отменя първоинстанционното решение и определя, че детето ще пребивава в дома на родителя, който живее в държавата членка по произход. За сметка на това времето, изтекло след това решение, в никакъв случай не може да бъде взето предвид.

(вж. точки 50—56)

3. Регламент № 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, трябва да се тълкува в смисъл, че когато отвеждането на детето е извършено в съответствие с подлежащо на предварително изпълнение съдебно решение, впоследствие отменено със съдебно решение, според което детето ще пребивава в дома на родителя, който живее в държавата членка по

произход, задържането на детето извън тази държава членка след второто решение е неправомерно и се прилага член 11 от Регламента, ако се приеме, че непосредствено преди това обичайното местопребиваване на детето все още е било в тази държава членка.

Ако, напротив, се приеме, че към този момент обичайното местопребиваване на детето вече не е било в държавата членка по произход, решението, с което се отхвърля искането за връщане на основание на тази разпоредба, не засяга прилагането на установените в глава III от същия регламент правила, свързани с признаването и изпълнението на решенията, постановени в друга държава членка.

В това отношение възможността обичайното местопребиваване на детето да се е променило след първоинстанционното решение, в хода на производството по обжалване, и юрисдикцията, сезирана с искане за връщане на основание на Хагската конвенция от 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца и член 11 от посочения регламент, евентуално да е констатирала тази промяна, не може да представлява обстоятелство, на което родителят, задържащ дете в нарушение на правото на упражняване на родителските права, има право да се позовава, за да продължи фактическото положение, създадено от неправомерното му поведение, и за да се противопостави на изпълнението на решение, постановено в държавата членка на произход относно упражняването на родителската отговорност, което подлежи на изпълнение в тази държава членка и е било върчено за изпълнение.

Всъщност, ако се приеме, че констатацията за промяна на обичайното местопребиваване на детето, направена от сезираната с такова искане юрисдикция, позволява това фактическо положение да продължи и да възпрепятства изпълнението на решението, то това би било заобикаляне на установения в глава III, раздел 2 от Регламент № 2201/2003 механизъм, което би го обезсмислило.

Също така обжалването на такова решение, постановено в държавата членка по произход относно родителската отговорност, не би могло да има последици върху изпълнението на това решение.

(вж. точки 67—69; точка 2 от диспозитива)